

Pomnoshenje gojsdov ali boršhtov.

(Konez.)

Kdaj se mora akazijevo seme nabirati?

Ako hozhe kdo dobro akazijevo seme imeti, naj si ga konez Kimovza ali v mešzu Koso-perfku, dokler fhe hud mras ne pritifne, nabira in v koselzu zhes simo f-hrani. Kdor ga pa fhe le mešza Šufhza nabira, ako ravno ni sa seme takó dobro, kér je savoljo mrasa prevezh prepernelo, mu bo vender le k pridu prišhlo. Naj si ga tedaj vsak, kdor si ga ni v jefeni sa fetev nabral, faj Šufhza nabere, kolikor ga sa fetev potrebuje; bo vidil, de bo tudi dovelj pridelka doneflo.

Kakó mora seme sa fetev perpravljeno biti?

Vsemi akazijevo seme is koselza, ter ga omlati, prevej in fzhifti do dobriga, de bo sa fetev pripravno; deni ga potem v kakó s merslo vódo nalito pošódo, pufti ga zeli teden namakvati fe; potem mu vódo odlij, odbèri vse napeto seme od tega terdiga, in deni ga sopet v drugo s zhišto merslo vodo nalito pošódo. Na uno sernje pa, ki fe ni fhe zlo nizh napélo, fe prilije en malo mlazhne vode, de bi fe savoljo fvoje terdobe popred napélo; in pošóda fe dobro pokrije; zhes kake tri ali fhtiri ure fe sopet od mlazhne vóde napeto sernje od tega terdiga odbère, in k unimu v merslo vódo dene. Na to fhe terdo sernje fe drugizh fhe gorkeji vóde perlije, in pošóda, kakor fmo ravno rekli, dobro pokrije in zhes toliko zhafa, kakor popred napeto sernje od terdiga odbère. To delo fe takó dolgo ponavlja, dokler fe vse akazijevo sernje v mlazhni vódi ne napné. Zhe fe ti pa pri všim tem nekaj femena napéti nezhe, bres vse fkerbí vréle vóde na-nj vlij, dokler fe ti napenjati ne sazhné. Glej pa, de ne bofh na napéto sernje gorke vóde vlij, fizer fe ti hitro prepari, od gorkote fpridi in pokasi takó, de ti ne bo sa rabo vezh. Kar je mlazhna vóda omeznila, to potem mersla fhe bolj omezhati samore. She napéto ali napihnjeno seme fe mora pa takó dolgo v mersli vodi puftiti, de mu vezhidel kosha popoka in she skoraj kaliti sazhne.

Kakó se mora akazijevo seme fejati? in v kakšno semljo?

Sa akazijevo fetev fe mora kaki profit, srazhen in jafen kraj odbrati, semlja mora rahla in narmanj dva zhevlja globoko prekopana biti; zhe fe pa globokeji prekoplje, bolj k imenovani fetvi flushi, sakaj kolikor fe korenike v rahli semlji bolj rasprošé, toliko lepšhi in hitrejšhi akazijevi fadesh raste. Predenj pa akazijevo seme fejšh, vsemi govejiga blata in perlij v kaki pošódi toliko vóde, de fe sa fetev napravljeno seme v redkim govejim blatu loshej rasmefha; ta smef veliko pripomore, de gre rast nakvišhko. Potem fe akazijevo seme s govejim blatam vred po semlji polije, ki je sa fetev odlozhena bila, s kakimi grabljami po nji rasgrabi, in potem fe po verhu vliga femena dobre semlje, en palz na debélo, potrese, s valarjem ali pa s nogami porahljama potlazhi in dan sa dan sjutrej in svezher, dokler kal ne oseleni, dobro saliva. Savoljo tega je nar pripravnišhi, zhe fe akazija poleg ali pa faj bliso kake vóde féje.

Akazija fe feje, zhe je gorko vreme, konez Šufhza ali pa v mešzu Malitravnu.

Kdor bo takó, kakor fim mu tukaj povédal, ravnal, bo vidil, de bo v malo letih fvoje meje in

gojsde v boljšhi stan pripravil, in takó saredil, de jih bo lepó viditi. Šaj to feme ni drago, in tudi drusih potrofhkov ni pri tem delu veliko; fkerb in trud pa fe obilno in v kratkim zhafu poplzhata s pomnoshenjem lefá, ki ga takó slo potrebujemo.

Franz Lizen.

Huda zima na Blokah in raba šmečev.

Stara fara Bloke, v Postonjski kresii, ima na lépi ravnici svoje sela, med kterimi se šemtertjé prijazno vzdigujejo zelene gorice. Krajna prejetnost v polétnim času zamakljivo razveseluje sleherniga, kterimu le nekoliko serce bije za naravsko lepoto, za ktero so gotovo nekdanji hrabri Metulci obilno sladú imeli, ako so oni res v današnih Metljah *) stanovali?

V to selo (vas) se po prelépi ravnici, **) kjer je verjetno gorsko jezero nekdeji bilo, od farne cerkve proti južni strani v pol ure priti zamore.

Lepoto tega kraja pa huda zima silno manjša, ktera se pogostama ob sv. Martinu vrine in se dostikrat komej o sv. Jurju odmikuje. Med tem časam od kratkiga poletja darvano veselje stanovavcam obilno ogrenjuje z debelim snegam, neukrotljivo burjo in do muzga grizečim mrazam.

Brez ozira na majhen poljski perdelik in na druge potrebne potroške so ljudje tukej v dolgih zimskih nadlogah že samo zavolj tega, ker jim derv za potrebno kurjavo prav zlo manjka, (kaj pa bo še čez nekaj lét!), posebniga milovanja vredni. — Do občinskiga gojzda v lepim vremenu seljani po tri ure potrebujejo. Koliko pa in z kakšnim trudam od onde kaj pripeljati zamorejo! kér sirove derva precej iz porobka (taka se godi pri občinskim gojzdu, ***) ki je že ves plešast in oslabljen), na voz nakladati morajo.

Sneg je tu po 3, 4 in tudi včasih po 5 čevljev debel. Razun tega pa navadna burja z njim silne zamete dela, skidane poti kmalo spet zasuje in večkrat za pešcam komej toliko sledu odgazi, kolikor pred njim pusti. Kdo zamore takrat zmerzle derva takó dalječ sekati iti in domu zvozevati, kader mu skorej bližniga soseda ni moč obiskati?

*) Kdor se z lego kraja in drugimi v to spadajočim okolišninami uposnati hoče, in če zgodbo, kakor je pretečeno léto v Karniolii od razsipa Metúla dana bila, pazljivo bere, bo skorej permoran soditi, de je sloveče mesto Metúlum zavoljo svojih stanovavcov, kterih junaško smert je clo njih nasprotnik, Cesar August, z solznimi očmi obžaloval, blizo tú bilo, kjer je dan današni selo z 19 hišami, ki ga kmetje Metlje, cerkvene spričovavne pisma pa še vedno Metúle imenujejo.

**) Le škoda, de po ti ravnici, ki ji ni lahkó enake najti, namésto zlahtnih rožec, detelje in drugih koristnih zeliš le resje raste, in pa se občinska goveja živina tú po letu brez živeža in sence prepleta.

***) Ko bi pač vsi grajšinski gospodje, kterih kmetje pravico imajo v občinskih gojzlih derva sekati, hotli slehernimu svoj delež odločiti!

Kmetam bi bilo pa tudi priporočevati, de bi svoje gojzdičke skerbno varovali, zakaj potraten bo pa tudi kmalo obilni gojzd, če vlastnik nezna z njim pametno gospodariti; če ga po versti seka, kakor kosce travo kosi, ali pa, če iz njega clo les prodaja, ga sam po cestah vozari in se na prihodno revšino raduje pri vinskim kozarcu.

Kdor takó gospodari, bo morde že sam, gotovo pa njegov sin pri peči zmerzoval, vnuku pa bo kazalo clo od hiše iti.

Nikar tedej, ljubi kmetje, ne sekajte mladiga drevja, ampak staro, poškodvano in dozoreno, kader začne obletovati; ne pušajte visokih porobkov stati, ampak odsekujte drevefa pri tléh, in dajte nizkimu porobku podobo stoječe sklede, de hitrej, kér se vanjo dež loví, strohni in drugim prostor naredí! Opombe pisateljja.

Strašno hudo je, v taki zimi brez derv biti! Marsikteri kmet je persilen potrebno orodje, kar se je tudi pri nekterih létas godilo, za kurjavo oberniti, de saj peč en malo ogreva.

Marsikterimu drugimu, ko bi mu v enako težavnih in zopernih okolišinah živeti bilo, bi serce vpadlo! Terdni Bločanje pa, od mladosti na sneg, burjo in razno premagovanje vajeni, tolikanj nadlog v tolažljivi zaupljivosti na prihodno gotovo plačilo večidel voljno, kar njim resnično čast pridobiva, preterpé.

(Konec sledí.)

Nekaj sa take, ki jih radi sobje bolé.

Škorej vfaka hifha ima ta pomozhek, ki je navadna, vfim ljudem snana, zhebula. Olupi frovo zhebulo in polôshi en olupek ali kofhzhik, pa ne premersliga, tudi ne kuhaniga ali pezhêniga na bolezh sob. Ko bi pihnil, bolezhine sginejo. *)

M—d.

Sahvala, pohvala in dan isgled.

(Is Ipave.)

Kar nam je bil brihtni gospod Juri Pajk vlani od pezhí s shelesno zevjo is nar boljfhiga namena osnanil, namrezh, de bi se mozhirne fhanovanja od soperne in sdravju fhkodljive mokrôte refhile, mozhneji ogrevale, in vunder dervá ohranovale: to mi je, ko fim bral, takó dopadlo, de fim le perloshnosti shelel, osnanilo tudi poskufiti. Kar zhlovek slo sheli, vezhkrat kmalo dobi. Ko pridem na Losize, najdem per tleh verh obokaniga (velbaniga) hrama drushinfko fhanifhe s mozhno, novo pezhjo. Mozhirna je bila savoljo hrama sdolej, kar gnjil pôd fhe sdej prizhuje. Nad drushinfkim fhanifham najdem nar prijetnifhi isbo (zimer) bres pezhí, v ktero ni bilo in fhe sdaj ni priloshno, pezh postaviti. Bersh fe je misel oglasila: tukaj fe bo dalo Pajkovo osnanilo v djanji poskufiti, kar fim tudi ref storil. Napravil fim sadnji dan Grudna pretezheniga leta shelesno zev, bres de bi bilo treba terdno lonzheno pézh sa to podreti, in napejljal fim v sgorno isbo v pezhí fogrétó fapo, ktera me sdaj greje, in takó fim dvoje fhanovanje ob enim poboljfal, kér v spodnjim fhanifhu shelesna zev per dufhku merslo fapo poshéra, ktera je bila nogam soperna in vsrok mozhirnosti; v sgorno fhanovanje pa prepezhenó, ogreto fapo poshilja. Sraven tega fim tudi sa eno pezh derv perhranal, pa tudi svoji postfreshnizi fim dobro s tem vftregil, ker ji sdaj ni potreba, na mras pezhí kurit hoditi.

Satoraj naj gospod Pajk ozhitno prejme sahvalo sa njegovo osnanilo; pa tudi Losifhka fofefka je pohvale vredna, ker je, sheljna svediti, kaj bo rasodetiga osnanila poskufhnja dala, prezej v potrebne potrofhke sa to dovolila; jest pa vam, zhaftitljivi bravzi Noviz! isgled dam, de je dobro, ne le Novize pridno brati, ampak tudi nam v njih dane osnanila poskufhati, de nam ne bodo le kratkozahfne, ampak tudi korifne.

Prihodnjizh vam hozhem svoje misli od fhorjene poskufhnje bolj na fhiroko nasnaniti. **)

Juri Plémel,

benefizjat na Losizah v Ipavi.

*) Vezhkrat: moramo perstaviti; sakaj pomozhka, ki bi vfelej pomagal, ga ni. Vrednistvo.

**) Kér nam je sima she flovo dala, bomo obljubljen spifik sa prihodnjo jefen ohranili in takrat s poterjeno skufhnjo zhaftitiga gosp. Plémelna nafhe bravze k napravi te korifne pezhí na novizh spodbodovali. Vrednistvo.

Izpis iz lista častniga

gosp. Ignacija Knobloharja

domorodniga učenca učiliša za razširjanje vére (propagande) v Rimu, na prijatla A. S. v L—u.

(Konec.)

Slavno vladajoči papež Gregori šestnajsti so v letu 1836 vladijo tega učiliša očetam Jezusoviga društva (Jezvitarjem) dali. Pričijoči vodja je rojen Poljak, glasovitni P. Rillo, kateri si je poslednje leta v jutrovi deželi z svojo gorečnostjo neizbrisljivo imé zadobil. Zraven tega so še štirje drugi duhovni očetje in več bratov (neduhovnov) rečeniga društva v zbornišu. Obilno število izbranih profesorjev večidel zunajnih duhovnov ali petrinarjev (Weltpriester) uči mladenče znanstva in jezike. Domača bukvarnica z 26000 zvezkov je vedoželjnemu v velik prid. —

Učencov je zdej 106 skorej iz 30 različnih narodov. Oblicja skoraj vsih ljudskih plemén se v dolgih shodiših tega učiliša vidijo. Kavkazje, Turki iz Mezopotamije; Širjanje in Maronitanci od Libana; Arabijanje iz Alepa in Damaska; Kaldeji iz Perzije; Armenijanje, Gréki, Albanezje; Slavjanje, Nemci, Holandezje, Belgijanci, Švajcarji, Irijanje, Škocijanje, Norvegi, Švedije; Egipčanje, Etiopijanje, Indijanje ali Hindu beliga in rujaviga obraza iz Hindostana, Cejlona, Ave in Pegúa; Mongoli z plošnatim obrazam in z krivo zvéženimi očmi, černimi in šetinastimi lasmi; Kinezje béle in rumene farbe iz Šansija; Zamorci (Negri), Amerikanci in drugi iz mnogoterih krajev, spod mnogoterih podnebij stanujejo kakor bratje ene rodovine, pod eno streho, jedó pri eni mizi, se učijo za ravno tisti namen. — Glas sv. evangelija se je razlégel na krajih štirih delov svetá, ter jih je poklical iz njih daljne domačije v sveto mesto, v središe kristjanske edinosti, de bodo tukej pred oblicjem vidljiviga poglavarja sv. cerkve v aposteljne predelani, in potem katolško véro med divjimi in omikanimi narodi, med krivovérci in nejevérci razširjali. Kakó živo, kakó imenitno znamnje edinosti in vesolnosti naše sv. cerkve je ta učilnica!

Učenci vselej pervo nedeljo po svetih treh Kraljih k časti naznanenja Gospodoviga očitno govorniško skušnjo v različnih jeziki napravijo. Posebno praznično je bila tudi letas obhajana. *) Šestdesét govorov je bilo v več kakor petdesetih jeziki in narečjih več ali manj od domačincov vzponašano in proglasovano. Jest sim nekoliko stavkov v Braminskim jeziku zložil, ktere sim v akademii med Indijani proglásil, in sim zraven tudi svete tri Kralje pozdravil v našim ljubim krajnskim jeziku.

Ignaci Knoblohar,
učene rimske propagande.

*) V 21. listu časopisa Sion od 16. Svečana tega leta se bere, de je jezikoslovni praznik tudi to leto z veliko svitlostjo obhajan bil, takó le:

Na dan naznanenja Gospodoviga je bila v praznično olepšani zborni cerkvi za razširjanje vére (de propaganda fide) veličastna božja služba napravljena. Učenci te šole iz različnih krajev, so se v mnogoterih že od nepomnjenih časov nepredlaganih jeziki vpričo 8 kardinalov in velike množice poslušavcov pod nadzorništvam njih vzvišenosti kardinala Mezzofanti (slavniga moža, ki skorej vse jezike celiga svetá zna) skazovali, med kterimi je bilo tudi našiga rojaka gosp. Ignacija Knobloharja iz Ljubljanske škofije iz Škocijanske fare na Dolenskim rojeniga, slišati, ki se je v Sanskritskim jeziku obnašal. Lepstanski.

De pa kert v resnici ni takó škodljiv, kakor kmetje večidel mislijo, ki se nad kertinami spotikvajo, so umni kmetovavci že davnej spoznali in rekli: škoda, ki jo kert naredí, se da večidel z grabljami v veliki prid obrniti.

Tičam in kertam se je dolgo krivica godila, kér ljudje niso spoznali, za kaj de jih je Stvarnik vstvaril. Vsaka reč pa ima dve strani, eno dobro in eno slabo — taka je tudi z tiči in kerti: majhno škodo, ki nam jo na eni strani naredé, jo na drugi obilno povernejo.

Poslušajmo kaj kertni prijatelj v zgorej imenovanim spisku govori:

„Kertov ne smemo zatirati, zakaj po mnogih skušnjah uterjena resnica je, de so bolj koristna, ko škodljiva žival.

Kmetje si večidel prizadevajo, kerte pokončati, kér mislijo, de jim po senožetih in njivah z kertinami škodo delajo, zemljo razrijejo, žito in travo zatirajo, pri košnji nadlegvajo in takó dalje.

Mi pa pravimo: priden kmet z grabljami v rokah zamore vso to škodo večidel poravnati in kertine k svojimu pridu obrniti, zakaj kjer kert rije, tam veliko persti na verh zenožet in njiv pripravi in jo na to vižo rodovitno stori. Po senožetih so kertine, posebno v pozni jeseni, po zimi in v začetku spomladi práv velika dobrota, ktere, če se dobro razgrabijo, rodovitnost semlje pomnožijo. Kert pomaga kmetu brez vozá in volov, brez hlapcov in najemnikov njegove travnike poboljšati, kér zastonj rodovitno perst *) na verh pripravi. Kert živi samó od podzemljiskih červov, posebno od tistih is kterih se škodljivi kebrí in drugi merčesi izlegajo, in se ne pritakne nobene koreninice, ne žitne ne travne. Glejte velik dobiček, ki ga nam kerti tudi z tem prinesó, de škodljive červe pokončujejo in marsikrat slabe letine odvernejo, ktere večkrat iz tega izvirajo, če se ti merčesi preveč zaredé.

De pa kerti v resnici, le samo od podzemljiskih červov živijo, se vsak lahko sam iz tega prepriča, če kertove zobé in njegov želodec natanjko pregleda.

Kert nima tacih zob, kakor jih tiste živali imajo, ki sadeže glodajo in od korenin, zern in enacih reči živijo, in zató v zgornji in spodnji čeljusti le po dva majhna in silno ojstra sprednja zobčeka, brez krajnikov, imajo. Kert pa se šteje k roparskim živalim, ki od družih manjših živali živi, ktere z svojimi zobmi zgrabi, razterga in požre. Zató ima kert v zgornji čeljusti 6, v spodnji pa 8 sprednjih ojstrih zob, zraven teh pa na vsih straneh po 4 krajnike.

Če razun zob še tudi želodec umorjeniga kerta pregledamo, kaj mislite, kaj bomo v njem našli? Nikoli kake koreninice, pa tudi nobeniga zerna — ampak raznih podzemljiskih červov in družih merčesov, od kterih pod zemljo živijo.

Če pa tam, kjer kertine (kertice) vidimo, vunder večkrat žitne in travne korenine oglodane najdemo in se zató senožetim in njivam velika škoda godí, niso tega kerti, ampak červi krivi, ki se od teh sadežov redé. De pa na tacih krajih več kertov najdemo, to od tod pride, kér oni merčese zalézvajo in jih lovijo. Kjer je tedaj več červov, tam je tudi več kertov, ktere je Bog zató vstvaril, de nam polje od teh živali trebijo.

Ne moremo reči, de bi kerti clo brez vse

škode bili — tode večkrat so nam prav koristni in nam dobre persti na senožeti mečejo, če jo le vémo z grabljami raztrositi.

Kdor se tedaj prizadeva, kerte do dóbriga pokončati, sam sebi škodo dela, červam bo pa prav dobro vstregil, ki se bojo pomnožili, de bo joj!“

Tudi živina se nepotrebno martrati ne sme.

Od več reči smo se že v naših res sploh koriftnih Novicah prav po širokim pogovorili, kar bi se brez njih nikdar ne bili. Naj neséjo danes zopet eno prijazno opombo vsim, ki so v ti reči zadeti, ali pa saj z svojim svetam kaj premorejo. Mislim, de mi ne bo kdo zamerel, če zavoljo te nam takó potrebne živine, danes ene besede govorim. —

Bog nam je res dal živino za pomoč, pa ne za mučenje ali martranje. Navado imate vi kmetje v več krajih, de vôle v lesene jarme perpregate, ki so nerodna perprava, ktera se nikjer živini ne perleže, jo spodej davi, zgorej pa neusmiljeno tiši. Ali vender verjamete, de kervava rana boli, ali ne? Glejte, kolikokrat imajo vaši vóli neznane kervave kučme na vratu, in vi jih nepremišljeno težkim vozém perprežete, de njih silno rano jarm občúti, le vaše skalno serce ne. Ali ne pomislite, de vi z ranjeno roko nemorete veliko prevzdigniti, in de bolji?

Ali ne morete uboge živine tih bolečin obvarovati? Drugi imate drugo, nič boljši navado, de svoje vôle za roge perpregate, jih takó oklenete, de si poleti ne ene muhe odgnati nemorejo. V težkim vozu, na ojstri, kamniti cesti, le pogledajte ubogo živino, kakó ji glavo trese, de plašno gleda, in pèn proti požirati nemore. Če bi vi brezserčni le pol tega čutili, kar vaši takó perpreženi vóli terpé, kaj veljá, de bi jih več takó ne perpregali! Ali se te neusmiljene navade res nemorete znebiti? Prav lahko, če le hočete, če pa ne, imate pa greh.

Saj imate en malo debeliga platna, en kos svinjske kože, neke pesti slame, in pa dvé krivi poléni vender per hiši. Dajte te reči domačimu komatarju, kteriga v vsacimu kraju imate, naj vam naredí še takó nepriljudni komat ali zavratnik, stokrat bo bolji, kakor vsa vaša sedajna perprava. En majhin komatič ne bo drag, dolgo vas bo terpel, in vaši živini bo neznano veliko pomagano, ko ne bo z ranami in z bolno glavo, ampak z zdravimi in močnimi persi vozila.

Le urno pomečíte neusmiljeno lesnino na ogenj, ne bote imeli zgube, ampak še dobiček, in pa lahko serce.

Kdor pa z besedo kaj premore; naj še on, kolikor je mogoče, ljudjem pergovarja, de ta huda navada berž ko je mogoče zmed nas zgine.

Prijatelj nedolžne živine.

Huda zima na Blokah in raba šmečev.

(Konec.)

Hočem pri ti priliki tudi popisati eno prav pripravno in priročno orodje, kteriga se po zimi tukej ljudje poslužvajo in ktero je tudi priporočevati tistim, kteri v merzlih krajih, kjer jim debel sneg in zametje nadlegujejo, stanovati morajo.

To orodje imenujejo šmeče, in tudi plohi se mu pravi.

Šmeče so bukove deske, po 5 čevljev dolge, 6 do 7 palcov široke in pol palca debele. V sredi

*) Če ta perst tudi ni precej rodovitna, bo pa s pomočjo zraka, dežja in gnojá kmalo rodovitna postala.

so z usnjato podvezo previdene, kamor se stopalo vtakne, de k nogi desko derži, in kjer se stopi, de ne polzi, je klobučina perbita.

Sprednji konec šmečev je seném enak; de v snegu ne rije, je nekoliko zakrivljen; kar se lahko naredi, če se v to rabo odločena in gladko razoblana deska pri ognju ogreje in umetno zakrivi.

Dvoje takih šmečev, ko sim jih v c. k. pisarnico kmetijske družbe za poskušnjo poslal, je Juri Šraj, kmet v Metljah (Metúle) naredil. *)

V tem selu ljudje šmeče najpridnejši rabijo, clo ženske ob nedeljah po njih pridejo k božji službi.

Prav serce se človeku veseli, kader se po debelim snegu in čez visoke zamete, posebno po ravnim (če se preveč sneg ne primlje) urno šmeče potiskaje, skorej, kar iz skušnje povém, také hitro, kakor po kopnim, zamore sprehajati. Hoja v hrib je bolj težavna in kësna, kjer je treba na ovinke hoditi, in če je treba dolgo v reber iti, se hitrej in ložej v kerpljah, ko po šmečeh pride. Na zdol pa kdor je vaje, se ko blisk po gladki dolini spusti. Tisti pa, ki je na šmečeh menj zurjen, se dolge palice posluži, na katero se navdol dersaje naslanja.

Podgrivarski.

Oznanilo

novih, za vse Slovenske domoródce imenitnih bukev.

Naš slovéci roják, varh c. k. dvorne knjižnice na Dunaju, gosp. Dr. F. Miklošič, dober namestnik našega ranjkega Kopitarja, so mi te dni na uprašanje: kaka bi bila z Njihovim, nam užé pred létom v českih *Květih* obljubljenim délom: *Radices linguæ Slovenicæ veteris dialecti* (**), také le odgovorili, kar z Njihovim privoljenjem k obesélju Slovincem v naše *Novice* prepisem: „Uže lani je moja knjiga: *Radices i. t. d. natisnjena bila. Prodava se v Braumüllerjevi knjigarnici na Dunaju. Jaz sim zavoljo tega ne jako velikega dela vse rokopise v naši knjižnici in še dosta drugih preštél, ino mislim, da vsi, kteri koli so pred menó stároslovenske besédnike spisali, nikar ne imajo neti polovine tega, kar moja knjiga zderžáva.“*

K tem vlastnim besédam gosp. Dohtarja menim, da ni treba drujiga pristaviti, kakor to: da si je réč užé sama sebi — korenike skoro vse *slavjanskega* jezika — ino slavno imé, učenemu svétu užé davno dobro znanega *jezikoslovca* preobilna priporóka; tude pak, da bo ta neprecénjena, z velikim trudom ino bistrim umom spravljena knjiga vlék iméla, kër je temna doba gërde némarnosti našemu precvétajóčemu narodu za njegovo knjižtvo ino njegove neutrujene pisávce, bodi ga Bog zahvaljen! nekoliko užé minula, ktera némarnost, se mi zdí, je izobraženja hud zadržek! —

Iz perésa ravno tega Gospóda še tude pričakujemo neko drugo znamenito délo: *Vseslavjansko slovnico* (gramatiko), ktera Jim užé dolgo zlo po skèrbi hodi — Bog Jim daj zdravje!

Pri ti priložnosti še porečem: Za Slovenskega domorodca so jasni časi prišli, da mu zdaj ni

*) Poslane šmeče smo prejeli in se Vam za-nje zahvalimo. Tudi z kerpljemi nam boste vstregli, če bi nam jih hotli po priložnosti poslati. Táko bolj neznano národno orodje nam že zató dobro služi, kër ga zamoremo radovednim ljudem pokazati.

Priporočimo se tudi Vam in Vašimu gosp. tovaršu za obljubljen popis Metúl. Vredništvo.

***) Berž, ko smo prvo oznanilo te imenitne knjige v *Dunajskim časopisu* brali, smo ga dali tudi v naše *Novice* natisniti, glej list 15. Vredništvo.

več zadosta, besédo *samo svojega* kraja uméti, ne! gdor se v njej popolniti — izobraziti hoče, se *mora* tude beséde drugih Slavjanov učiti, kar bó ga pak stem leže stalo, ker bo se kmalo spreumil, da Slavjane le bolj pisanje, kakor govorjenje lóci.

V tej réci sem se užé teliko iskusi, da smém povédati: da, če Slovincu nekoliko terdovratnosti, s katero se *le svojega* pisanja ino govorjenja derži, ino pa nekoliko nemarnosti vzemete, po kteri svojo besédo le kmetiču prepusti, sam sebe pak v kaki drugi izobráža — ino mu nasproti teliko poterpljivosti date, da ne bo svojega bližnjega, kër mu nékaj drugače zavija, s posmehovánjem oponášal, zaničevál ali pak ga celo zató krivovérčil, temoč si z njegovo besédo *svojo* jasnil, trébil in bogátíl, nam bo vnemarpúšenim, ki smo le micena véja na dóbovem deblu Slavjanstva, rumeno zasvitalo; knjižtvo od svojoglavcov potlačeno bo se vzdignilo ino iz bratovske prijáznosti ino vzájemnosti bo privétla naj žlahtnejša rožica na svétu — izobraženost! Véja le na deblu zelení; odčesnjena povédne ino se posuší. Tude naša lépa miloglasna Slovenska beséda imá svoje oživljenje ino svoj živež pričakati iz bratovskih narécij; vsem narécjem pak *gojna mati* ostane stara, čéstna Slavjansína sv. sv. *Cirila* ino *Metódija*.

(Konec sledí.)

Milodari za Čehe, ki so od povodnje grozno poškodvani bili.

V poslednjim listu smo milodare oznanili, ki jih je presvitla Cesarska rodovina ubogim Čeham podelila; tudi presvitli nadvojvoda Janez so 2000 gold. in ravno toliko tudi nadvojvoda Maksimilijan podarili. Pa tudi od več družih strani gredo obilni milodari skupej, vunder je vse to le kaplica v morje neizrečene škode. Slovenci! kterim je Bog premoženja dal, usmilit se tudi vi nesrečnih bratov in pomagajte jim, kolikor morete. Vsak krajcar bo z veseljem prejet!

Domače prigodbe.

(Nesreča.) V vasi K. blizo V. gre neka mati 9. dan tega mesca za živino, ktera se je v hosti pasla. Seboj vzame dve hčerki, eno per šestih, drugo per štirih letih. Hladno je že bilo, ker je bilo že ob štirih popoldne. Na lepi ravnici, z germovjem obdani, v zavetju mati pogerne rjuho in reče punčikama: tukaj sedite, lepo se igrajte, in čakajte me, grem živinco zavernit; ko jo sém priženem, pojdemo z živinco vred skupej domú. Mati gre, ni bila zlo dalječ od dekličkov, kar zasliši mlajši hčerko na vse gerlo zavpiti in na vso moč jokati. Mati misli, zbsti se je moglo dekcle, zató také vpíje; vender materna ljubezen do otroka jo žene nazaj, hitro je bila per otrocih. Kar oh! kakó se prestraši, kër vidi, de je punčiko pisan gad (gefl. Viper) v nogo pičil, kteriga je dekcle od noge še otepalo, ko je mati prišla. Mati vsa prestrašena nese ranjeniga otroka hitro domú, priklíče tudi očeta, ki ni ravno dalječ preč orál, tode nobeden ne vé, kakó pomagati. Vtaknili so sicer nožico v merzlo vodo, in iz sedmih luknic je kri iz noge crela, kamor je bil strupeni gad svoje zobé zasadil; tudi so nožico nad rano terdo prevezali, vender je bilo vse to že prepòzno. Dekleti je zmirej hujši prihajalo, začela je nazaj metati, v glavo otekati in v šestih urah je bila mertva.